

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2016|083 VAN 19 SEPTEMBER 2016

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE SINT-GERARDUSSCHOOL IN GENT,
NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 19 JULI 2016

*De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 19 september 2016
volgend advies uit:*

1. De VCOE ontving op 19 juli 2016 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed over de voorlopige bescherming als monument van de Sint-Gerardusschool in Gent. De commissie vindt het positief dat een uitgebreid dossier voor advies werd voorgelegd. De commissie spreekt zich in voorliggend advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming met name (a) het ministeriële besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het beschermingsvoorstel.
2. De Sint-Gerardusschool aan de Harelbekestraat werd gebouwd in 1914 in de Sint-Gerarduswijk op basis van het dorpschoolmodel dat werd voorgesteld op de Gentse Wereldtentoonstelling van 1913. Op de tentoonstelling werd een nieuw paviljoen gebouwd met als thema 'Modern Dorp'. Het paviljoen was uitgewerkt als een fictief landbouwersdorp dat het huidige plattelandsleven wilde tonen. Het schoolgebouw van het paviljoen betrof een eenvoudig betaalbaar ontwerp in neotraditionele stijl uit bak- en zandstenen. Toen de Wereldtentoonstelling eindigde op 3 november 1913 werd gestart met de afbraak van de paviljoenen. Het paviljoen van het 'Modern Dorp' was tegen januari 1914 volledig afgebroken. Volgens de parochiekroniek werd de Sint-Gerardusschool opgetrokken met gerecupereerde materialen van de originele modelschool. Het voormalige Sint-Gerardusschooltje geldt dan ook als een zeldzame getuige van de Wereldtentoonstelling van Gent. Het schooltje bleef in gebruik tot en met 1983.

De Sint-Gerardussite heeft op heden geen onderwijsfunctie meer. De gebouwen worden vandaag gebruikt door een armoedevereniging. Het inhoudelijk dossier geeft te kennen dat deze organisatie de gebouwen wilde slopen, het terrein verkopen en de site herbestemmen. Een nieuw gebouw – al dan niet met integratie van een aantal gebouwonderdelen van het schoolgebouwtje – zou dichterbij de Harelbekestraat door de vzw worden opgericht.

3. Artikel 1 van het ministerieel besluit legt de bescherming van de Sint-Gerardusschool als monument vast en verwijst naar het afbakeningsplan en de fotoregistratie die als bijlagen bij het beschermingsbesluit werden gevoegd. De commissie ondersteunt artikel 1 van het ministerieel besluit, alsook de voorgestelde afbakening.
4. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de erfgoedwaarden die de bescherming als monument van de Sint-Gerardusschool verantwoordt en beschrijft de aanwezige erfgoedkenmerken en -elementen.

De commissie erkent de historische waarde van de Sint-Gerardusschool als een zeldzame getuige van de Gentse Wereldtentoonstelling van 1913 en als betekenisvol voor de onderwijsontwikkeling in de Sint Gerarduswijk. De commissie erkent tevens dat het schoolgebouw een representatief voorbeeld is van de begin 20ste-eeuwse modelscholenbouw op het platteland. De typologische en materiaaltechnische overeenstemming met het modeltype dat op de wereldtentoonstelling werd

opgebouwd, verleent het gebouw architecturale waarde. De volkskundige waarde van de Sint-Gerardusschool wordt toegekend op basis van de aanwezigheid van de muurkapel. De muurkapel met Onze-Lieve-Vrouw is een latere toevoeging aan het historische gebouw.

De commissie wijst erop dat de volkskundige waarde die aan de muurkapel wordt toegekend op analoge wijze kan worden toegepast op de voormalige Sint-Gerarduskapel en de klokkentoren die in 1959 aan de site werden toegevoegd. De kapel en klokkentoren herinneren aan de religieuze en gemeenschapsvormende functie die de schoolsite speelde vanaf de jaren 1960. Het opschrift van de klok herinnert aan de schenkers ervan. Bovendien vormt het een beeldbepalend element op de site. Eventuele verplaatsing – in functie van nieuwe ontwikkelingen op de site – kan overwogen worden. De commissie vraagt aldus verder te onderzoeken of aan de kapel en de klokkentoren volkskundige waarde kan worden toegekend en de doorvertaling van het onderzoek naar het ministerieel besluit duidelijk te motiveren.

De commissie vraagt tevens de niet beschermde elementen die binnen de afbakening van het monument vallen, expliciet te benoemen. Het betreft meer bepaald de voormalige Sint-Gerarduskapel en het aangebouwde gedeelte van de vroegere Sint-Gerarduskring die zich binnen de ommuurde speelplaats bevindt.

5. De beheersdoelstellingen zijn opgenomen in artikel 3 van het ministerieel besluit. De commissie erkent de beheersdoelstellingen, maar maakt de volgende opmerkingen.

Onder punt 4° van de beheersdoelstellingen verwijst het ministerieel besluit naar constructies die binnen de afbakening vallen, maar welke ‘weinig tot geen erfgoedwaarde’ hebben. De commissie vraagt deze doelstelling scherper te formuleren en aan te geven dat deze constructies geen erfgoedwaarde bezitten. Daarbij kan nog steeds gewezen worden op het feit dat het verwijderen of vervangen van deze constructies geen negatieve impact mag hebben op het beschermde goed.

Aansluitend wordt in doelstelling 4° ingegaan op mogelijke vervangbouw – dit wellicht met oog op de herbestemming van de site: *‘Een vervangend volume mag de huidige oppervlaktes en hoogtes niet overschrijden en het kenmerkende aspect van een ommuurde speelplaats en het open karakter van de speelplaats dient gerespecteerd te blijven’*. De commissie merkt op dat de (ruimtelijke) verhouding tussen de voormalige Sint-Gerarduskapel en het schooltje maximaal gerespecteerd moet worden. Vervangbouw respecteert met andere woorden bij voorkeur het huidige volume onder zadeldak. De commissie vraagt dit als dusdanig te specificeren in de beheersdoelstellingen.

6. De commissie gaat akkoord met de voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument zoals ze in artikel 4 van het ministeriële besluit geformuleerd staan.
7. De commissie ondersteunt de toelatingsplichtige handelingen zoals opgesomd in artikel 5 van het ministeriële besluit.

8. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een gunstig advies voor de voorlopige bescherming als monument van de Sint-Gerardusschool in Gent. De commissie vraagt:
- De klokkentoren op te nemen als erfgoedelement in art. 2 van het ministeriële besluit (par. 4);
  - verder te onderzoeken of aan de kapel en de klokkentoren volkskundige waarde kan worden toegekend en de doorvertaling van het onderzoek naar het ministerieel besluit duidelijk te motiveren (par. 4)
  - De niet waardevolle elementen en constructies duidelijk te omschrijven in artikel 2 (par. 4).

Namens de Vlaamse Commissie voor Onroerend Erfgoed,

Edith Vermeiren
Ondervoorzitter